

ressò mont-roigenc

UNA VISITA, AMB AMICS, AL MAS MIRÓ

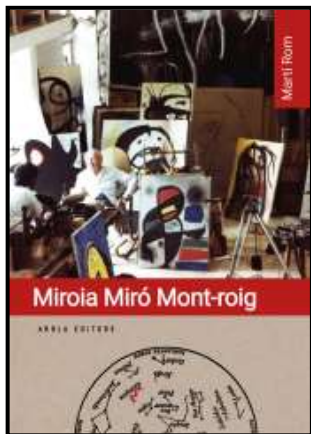
Martí Rom

www.martirom.cat

01-03-2023

Aquest text és un capítol del llibre que acabo de publicar, “Miroia, Miró, Mont-roig” (2023) i que vaig presentar a la Biblioteca Joan Miró de Mont-roig el divendres 10 de febrer.

El llibre s’inicia amb la citació:

“Alçat, sense repòs... contra el vent”

Poc a poc i sense parar

“Indesinenter” (Salvador Espriu)

I la dedicatòria:

Als companys del “Centre Miró”, pels catorze anys treballant impel·lits per una immensa exaltació mironiana. Entre d’altres, alguns que varen col·laborar fins al final del llarg camí: Glòria Alsina, Miquel Anguera, Cristina Bargalló, Esther Bargalló, Irene Oechsle, Maria Pilar Just, Angelina Rovira, Vicenç Toda i Yolanda Vela.

Text “UNA VISITA, AMB AMICS, AL MAS MIRÓ”

Feia gairebé un any que havia fet aquella visita acompanyant la “Fundació Palau” quan hi vaig tornar amb uns amics¹. Fou el diumenge 28 d’agost de 2022.

La visita era especial, m’acompanyava l’Angelina Rovira, filla dels masovers del Mas Miró, on hi van viure del 1955 al 1975, des que tenia 5 anys fins a estar casada i amb una filla². La idea era que ella expliqués com era la vida quotidiana al mas i jo la relació de Mont-roig i la plasmació en la seva obra.

Era un diumenge. Hi havia poques persones. Sembla que aquesta temporada ha estat fluixa; com les anteriors. Un no pot deixar de recordar que el “Centre Miró”, des del març de 2005 al març de 2018, havia tingut 78.011 visitants, que representen 5.939 per

¹ També hi havia el meu net Èric que tan sols tenia 16 mesos. Caminava mirant-ho tot i crec (m’agrada pensar) que escoltava atentament el que deia. No deuria entendre res, però hi posava molta atenció.

² És una entusiasta companya d’aquella experiència museística del “Centre Miró” (2004-1018) i, junt amb la seva germana Teresa, la meva principal font d’informació, pels meus dos llibres “Joan Miró i Mont-roig: pal de ballarí (1911-1929)” (Arola Editors, 2012) i “Joan Miró i Mont-roig: el xiscle de l’oreneta (1930-1983)” (Arola Editors, 2018), i participant en el meu documental “Mont-roig: tornaveu mironià” (2002).

any i uns 28 al dia. El preu de 10 euros per persona no ajuda a què proliferin els visitants del “Mas Miró”. Al “Centre Miró” l’entrada, des del 2005 al 2018, era de 3 euros les individuals, 2,5 els grups, 2 els jubilats i 1,5 els escolars. Els mont-rogens i els seus possibles acompanyants tenien entrada lliure. Al “Mas Miró” els mont-rogens han de pagar.

Aquells 78.011 visitants del “Centre Miró” donaven vida al nucli antic del poble, alguns compraven en les botigues, d’altres prenen un refresc en el bar de l’Escuro, a la mateixa plaça Joan Miró i a tocar del “Centre Miró”, també a cal Panadero, al bar de la Plaça.... Ara el poble és orfe d’aquests visitants. En qualsevol cas, aquells visitants passejaven pel poble, el coneixien. Ara pocs, pel que em diuen, molt pocs, passen per l’Església Vella a veure l’únic original que tenim a Mont-roig, el tapís “El llangardaix de les plomes d’or” (1989) de Joan Miró i Josep Royo.

Amb l’entrada al Mas Miró et donen un fulletó de “El paisatge emocional de Miró”³, són sis indrets de Mont-roig. És una reducció de l’itinerari proposat pel “Centre Miró”: “3MR, Mirar, Miró, Mont-roig”⁴. Aquest títol es significativament més atractiu, l’altre és més habitual i convencional. A més, aquell “3MR, Mirar, Miró, Mont-roig” fa referència explícita, amb el número 3, a la passió mironiana pels números senars⁵. En aquest itinerari, dèiem que aquells indrets paisatgístics eren “els originals dels originals”, els espais que van captivar Miró per pintar els seus quadres. Amb el nou itinerari hi falten els tres rellevants quadres que va fer del Mas d’en Romeu: “La casa de la palmera”, “Hort amb ase” i “Les roderes”, tots del 1918.

El punt sis del nou itinerari, el del quadre “La Platja” (1916), té el marc que enquadra el paisatge d’aquella platja mirant a l’inrevés, des de la punta del barranc de la Pixerota cap a Cambrils. Miró va pintar el quadre des d’uns 200 metres més cap a l’Hospitalet de l’Infant, des de prop del barranc de Rifà, pel davant d’on hi havia la “casilla de carrabiners”. La prova més clara és que en el quadre es veu l’aleshores important Pi del Baltasar, fa anys desaparegut. Qui no ha conegut aquesta contrada, Mont-roig, des de fa anys i anys, difícilment, sense l’assessorament d’algú, pot encertar els llocs. Ara t’indiquen la platja següent de la que Miró va pintar.

Tornar a visitar el Mas Miró amb l’Angelina Rovira és un plaer. Preparant els dos llibres he estat hores i hores parlant amb ella i la seva germana Teresa. Quan un es pensa que ja ho sap tot de la vida al mas, et sorprèn amb algun detall nou. Vicenç Altaió en la presentació de “Joan Miró i Mont-roig: el xiscle de l’oreneta (1930-1983)” deia que llegint aquest llibre podies saber què menjava Miró per esmorzar, dinar i sopar, a quina hora és llevava, quan feia la migdiada... Doncs tot això són informacions de l’Angelina.

---

³ La frase “Mont-roig---Mas Miró” amb l’afegit a sota de dos punts a cada extrem units per una fina línia, és el títol, “dibuixat” per Miró, per la pel·lícula que el 1973 havia de fer Pere Portabella.

⁴ Capítol “3MR, Mirar, Miró, Mont-roig”.

⁵ Capítol “Miró i els números”.

Abans d'entrar al mas hi trobem escampades per la façana una munió *d'hibiscus*. Aquella flor vermella, amb el seu pistil també vermell coronat per lluminosos estams grocs al seu extrem. Era la planta estimada per Miró. M'explica l'Angelina que en aquell racó entre el mas dels Miró i l'afegit de la dreta de la casa dels masovers, hi havia una figuera. L'Eugeni Rovira Sastre, masover del 1955 al 1975, el seu pare, a primera hora del matí collia alguna figa per a l'esmorzar de Joan Miró.

Només entrar al petit rebedor del mas, l'Angelina em comenta que en aquella mena de gran test de pedra on ara hi ha col·locades unes arrels de canyar, el seu pare, l'Eugeni Rovira, hi plantava una atzavara doncs a Miró li agradava molt aquesta planta feréstega. Quedo atònit. M'acaba d'aportat una nova prova a la meva argumentació del “pal de ballarí”.

Resumint, el quadre “Terra llaurada” (1923-1924) és reconegut pels experts mironians que va suposar un punt d'inflexió en l'obra de Miró, va passar dels paisatges realistes de Mont-roig a iniciar el camí vers l'abstracció. Doncs, aquest trencament ve representat en aquest quadre, a l'esquerra, per una atzavara i el seu pal de ballarí. A la seva dreta, hi ha un conjunt d'elements

dels seus més rellevants quadres de l'època anterior. L'atzavara a punt de morir fa la seva única floració⁶, li creix enmig una alta tija que florirà en el seu extrem superior; al morir, cauen a terra i seran la llavor de noves atzavares. És el fi d'un cicle i l'inici d'un altre⁷.

És la segona prova de la meva conjectura. L'altra, que ja he publicat anteriorment, és aquella fotografia del seu amic Joaquim Gomis del taller de Miró al pis del Passatge del Crèdit de Barcelona. Aquella fotografia en pla general, on a l'esquerra hi veiem un armari on damunt seu hi ha un cistell d'espart d'on hi sobresurten les branques dels raïms del pal de ballarí i al seu costat una petita escala (en miniatura)⁸. Aquest cistell d'espart fa les funcions d'aquell gran test de pedra del rebedor del Mas Miró. A més, aquesta fotografia, relaciona el pal de ballarí amb l'escala (a la seva dreta). Els occidentals llegim imatges de la mateixa manera que els textos, d'esquerra a dreta. Igual que el pal de ballarí, de “Terra Llaurada”, duia a aquell resum d'elements de la seva època anterior per fer un salt a l'abstracció; ara, aquesta fotografia de Joaquim Gomis, ens “explica” que el “pal de ballarí” evoluciona a la famosa “escala de l'evasió”.

⁶ Els pagesos deien: “l'atzavara és tan avara que tan sols floreix al morir”.

⁷ Aquesta teoria està a bastament desenvolupada en el llibre “Joan Miró i Mont-roig: pal de ballarí (1911-1929)” (Arola Editors, 2012), pàg. 162 i en “Joan Miró i Mont-roig: el xiscler de l'oreneta (1930-1983)” (Arola Editors, 2018), pàg. 50. A la pàg. 52 d'aquest darrer esmento una narració de Jacint Verdager sobre aquests “ballarins”.

També en el meu text “Pitarra i Las Carbassas de Monroig” del llibre “Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2019), pàg. 538, tot descrivint l'obra de teatre “Las carbassas de Monroig”, un dels “Singlots poétichs ab ninots” de “D. Serafi Pitarra” (Frederic Soler Hubert), estrenada, al Teatre Romea de Barcelona, el 12 d'octubre del 1865, és curiós com un dels personatges mont-roigencs recita: “Buscavam sempre fent bulla, etzabaras pels camins; jo arrancaba 'l baylarins, y tú 'ls venías á agulla...”.

⁸ Ho trobareu més desenvolupat en el capítol “Joan Miró: del pal de ballarí a l'escala de l'evasió”.

Damunt d'aquell gran test de pedra, penjat del sostre i enmig de l'escala que puja al primer pis, hi havia antigament el "sol de palmes" que li regalà el seu amic Joan Prats⁹. Posteriorment, en l'època que els Rovira eren els masovers, estava penjat de l'entresolat del taller.

En passar al menjador, els mont-roigencs ens trobem amb un quadre de la vista de la plaça de Joan Miró amb l'Església Vella al fons. És del Lluís Font Munté¹⁰. El va regalar a Miró durant aquell homenatge popular del 29 d'abril de 1979. Eren veïns de la partida de Les Pobles. El seu pare, Lluís Font Portal, també un rellevant aquarel·lista, havia pintat algunes vegades les parets del Mas Miró¹¹. La il·l·lusió de veure aquella aquarel·la de la plaça Joan Miró penjada en el menjador seria completa si no estigués torta dins del marc. Fa anys que ho està.

L'Angelina ara em diu que aquella taula del quadre "La taula" (Natura morta del conill)¹², del 1920, la feien servir per planxar. Estava a l'habitació del costat del menjador, que comunica amb la cuina, en aquella porta d'entrada de l'esquerra de la façana, al costat del que era la porta interior de l'habitació de les criades (la de la senyora Pilar i la de la germana de Miró, la senyora Dolors). Ara està al primer pis, al saló del davant del dormitori del matrimoni Miró. No correspon a aquell espai.

Ens expliquen que els guies del Mas Miró diuen que el pintor quan volia estar tranquil anava a dormir o fer la migdiada a l'habitació que trobes al primer pis al pujar per l'escala. Un altre cop l'Angelina posa ordre. Aquí dormia Isabel Font Franquesa. Jo temps enrere escrivia: "Era parenta llunyana del senyor Miró. Els seus pares es van

⁹ Capítol "El sol de palmes de Miró".

¹⁰ Lluís Font Munté (1937), dit "Fonmunté", té un allarga trajectòria pictòrica. Amb onze anys ja va pintar la seva primera aquarel·la. S'inicià de la mà del seu pare i del reusenc Ceferino Olivé Cabré. Des del 1962 ha fet diverses exposicions. El text "Lluís Font Munté: un món de paisatges i alguns retrats" de Martí Rom es va publicar al web de "Ressò mont-roigenc" (01-07-2022).

¹¹ Lluís Font Portal (1908-1948), dit "Fonportal", va aprendre les primeres nocions de pintura amb Jacint Salvadó Aragonès (el dels "arlequins" de Picasso i Derain), durant la seva estada a Mont-roig en aquells primers anys trenta. "Fonportal" va començar a dedicar-se a la pintura els anys quaranta. El 1941 ja fa una primera exposició a les Galeries Laietanes de Barcelona. Després fins la seva mort prematura, amb quaranta anys, en farà d'altres a Barcelona, Saragossa, Reus. Cal remarcar la que fa a la Sala Caralt de Barcelona (1946) i l'homenatge pòstum que li fa l'Agrupación de Acuarelistas a la Sala Gaspar (1949). L'Ajuntament de Mont-roig li va dedicar una exposició, "In memoriam", l'agost de 1995.

¹² "Paintings" n. 74.

separar, el pare va marxar, i Miró va dir jo em faré càrrec d'ella. Fins i tot, l'envià a estudiar a Anglaterra. La Maria Dolors i la Isabel Font sempre estaven juntes, eren com a germanes. Jo la vaig arribar a conèixer anys enrere en algun esdeveniment de la Fundació Miró de Barcelona. Conservava la bellesa i la presència elegant que deuria tenir de jove. Recordava bé els estius a Mont-roig¹³. Vaig proposar-li una entrevista sobre els estius al mas, però molt elegantment va declinar¹⁴.

Per cert, l'escriptori que hi ha en aquesta habitació que trobem a l'arribar al primer pis, a l'esquerra (aquell llit està a la dreta), és el que utilitzava la senyora Pilar, l'esposa de Joan Miró.

A l'habitació on dormia el matrimoni Miró, a la part dreta pujant al primer pis, l'Angelina ens diu que a la tauleta de nit Joan Miró sempre hi tenia una ampolla amb aigua. Tenia el costum de beure'n a les sis del matí, quan despuntava el dia.

A més, explica que la famosa garrofa que Miró sempre duia en els seus viatges la tenia al mas dins d'un sobre d'aquells de correu aeri (blanc, amb ratlles vermelles, "Air mail")¹⁵. També que aquell puf del quadre "Nu del mirall" (1919) en el que veiem asseguda una noia nua estava situat en aquella saleta prèvia a les habitacions de l'altra banda del primer pis, pujant a l'esquerra, a tocar de la finestra. Aquest puf està en una d'aquelles fotografies de Joaquim Gomis fetes al mas, al llibre "Atmosfera Miró"¹⁶. Hi afegeix que aquell brodat del puf l'havia fet, en punt de creu, l'àvia de Miró.

¹³ "Joan Miró i Mont-roig: el xiscler de l'oreneta (1930-1983)" (Arola Editors, 2018), pàg. 167.

¹⁴ Isabel Font surt citada en el capítol "Miró i Tarragona. entrevista a Josep Ferrer i Bosch (més un grapat de cireres)"; la mont-roigenca Mercè Boronat Pujol l'esmenta com una dels joves estiuejants que es reunien en sopars i demés reunions. Era filla d'Eugeni Font Robert i Maria Franquesa. Pel que he pogut esbrinar el seu pare, nascut el 1894 a l'Hospitalet de Llobregat, era un dentista afiliat a la CNT que va patir la repressió del franquisme. Isabel Font Franquesa va morir el 26 de setembre de 2021. Tenia 95 anys.

¹⁵ En el meu documental "D'un roig encès Miró i Mont-roig" (1979) explicava: "Quan viatjo duc sempre en el maletí un sobre amb una garrofa de Mont-roig, per a mi això ha estat una força capital en la meua obra, mai he perdut aquest contacte amb Mont-roig. M'ha donat una força d'arbre, no una força humana, si no una gran potencialitat vegetal. Com d'un arbre...".

Com he esmentat anteriorment, el darrer propietari de la "Sastreria Queralt", Francesc Queralt Borràs, em confessava: "Li fèiem una butxaqueta especial, allargada i de poca obertura, a la part interior esquerra de la jaqueta".

Resumint: al mas la deuria tenir en aquell sobre de "Air mail", quan viatjava el posava en el maletí i quan havia d'anar a algun acte o inauguració la duia en aquella butxaqueta.

¹⁶ Pàg. 49. També està en el llibre "Joaquim Gomis / Joan Miró (Fotografías 1941-1981)", pàg. 72 (a la dreta).

La meva suposició és que aquest puf on hi ha una bonica papallona en primer pla fou la inspiració per al text “El cavaller, les papallones i Joan Miró”¹⁷ de Joan Perucho. Primer evoca un episodi versemblant: “Segons afirmen les Memòries d’Agricultura i Arts de la Junta de Comerç de Barcelona, entraren per les costes de Catalunya nombrosos eixams de poètiques papallones multicolors...”. En un d’aquells girs argumentals tan grats a Perucho, continuava: “Un dels que estimen Tarragona és Joan Miró... Amb la passió d’un pagès... a través de les seves carabasses, dels seus avellaners... Joan Miró observa l’insecte, la serp que llisca pel fullam, l’escorça arrugada d’un garrofer...”. Apropant-nos al final del text, hi ha un nou gir, en el què Perucho n’és el protagonista: “Passo sovint davant d’aquests paratges estimats per Miró. A Falset, giro a la dreta i, per una mala carretera, baixo per la Torre de Fontaubella vers Mont-roig. El paisatge és impressionant... Arribo a la mola rogenca de la Roca, just damunt de Mont-roig... Una mica més enllà, a la plana suau, es dreça la masia de Joan Miró. El dia és assolellat i tranquil. Llavors, una immensa volada de papallones enfosqueix per un moment el cel. N’hi ha de verdes, grogues, escarlates i blaves. S’aturen, lentes i silencioses, sobre els camps, molt vives i diminutes, misteriosament inexistent”.

En alguna de les moltes sessions que vam tenir l’oportunitat d’enraonar amb Perucho, preparant un llibre i documental produïts pel Col·legi / Associació d’Enginyers Industrials de Catalunya¹⁸, el 1991, ens va confirmar que aquest trajecte que cita a “El cavaller, les papallones i Joan Miró” és el que feia normalment quan, anant des de Gandesa, d’on era jutge, a Barcelona, passava pel Mas Miró¹⁹. El 1961 s’havia comprat un Renault Dauphine.

A l’habitació del costat d’aquesta saleta on hi havia el puf, hi trobem un esplèndid llit antic amb un capçal on hi ha una escena religiosa policromada. “Aquest llit va venir de Quintanes”. El mas Quintanes de les Masies de Voltregà era de Carme Quintanes Vilarrúbia, la primera esposa de Jaume Galobart Sanmartí. Aquest, va quedar vidu i es va casar, el 1923, en segones núpcies amb Dolors Miró Ferrà, la germana de Miró. Aquesta mateixa habitació fou el primer taller de pintura i, després d’escultura, de Miró.

És l’habitació que varen visitar el 12 d’octubre de 1930 els seus amics Joan Prats, Josep F. Ràfols i Sebastià Gasch. Aquest, va publicar una crònica al diari “La Publicitat”, “Escultures de Joan Miró”²⁰. Posteriorment la va ampliar per al seu llibre “Joan Miró”: “En aquesta masia hi havia una cambra... El taller de Joan Miró... Unes grans parets blanques i llises... Damunt de la taula, una col·lecció nombrosíssima de “xiulets”

¹⁷ Del llibre “Incredulitats i devocions” (Edicions 62, 1983).

¹⁸ Llibre “Joan Perucho” de J.M. García Ferrer i Martí Rom (“Col·legi / Associació d’Enginyers Industrials”, volum n. 10, 1991). Documental “Vers(semblança) Joan Perucho” (1991).

¹⁹ Per més detall de la relació de Joan Miró amb Joan Perucho, “Joan Perucho i Joan Miró: Mont-roig”, text publicat al web del “Centre de Lectura de Reus”:

<https://www.centrelectura.cat/revistadigital/author/marti-rom/>

²⁰ 15 d’octubre de 1930.

(siurells) de Mallorca, petites figures de terra cuita, bàrbarament policromades... Fou en aquesta cambra singular on... veieren... les primeres escultures que feia Joan Miró...”.

A continuació, anant cap a la part del darrere, immediatament a l'esquerra, hi ha una altra habitació que del record de l'Angelina era la que utilitzava Joan Prats quan venia al mas. A l'entrar a la dreta hi ha un moble baix.

El 2001, quan vaig enregistrar imatges per al meu documental “Mont-roig: tornaveu mironià” (2002), sobre aquest moble encara hi havia la revista “Serra d'or”, d'abril de 1966, dedicada a Miró. Ara no hi és. Esdevenia la prova més clara, en aquell mas, de la relació de Joan Prats amb Miró.

En el taller em crida l'atenció que han substituït el vell calendari de paret que estava obert al setembre de 1976, per una reproducció d'aquesta pàgina. Aquest calendari deixava constància de la darrera llarga estada de Miró al mas. Coincideix amb el que hem deia la Lúdia Cortés, del Mas d'en Romeu, aquella “casa de la palmera”: “L'última vegada que recordo haver vist aquí al senyor Miró viu, era a finals dels anys setanta. Estava assegut al barranc, mirant el camp, tal com feia molts anys enrere quan anava a la platja i s'asseia per reposar...”.

Un element que passa desapercebut en el taller és una gran senalla d'espart a tocar de la paret de l'esquerra, tal com s'entra. L'Angelina diu que Miró hi llençava, trencats, els dibuixos preparatoris del què feia i que no els considerava adients. Ella i la seva germana Teresa tenien l'ordre d'endur-se la senalla a fora i cremar-los. La imatge mental de cremar aquells dibuixos alhora em pertorba i sorprèn.

Abans, hi havia “carabasses de mànecs” per diversos indrets del mas i taller. L'Angelina comenta que Miró hi tenia una autèntica passió. Era un element de la vegetació que es conreava al mas i que, a més, tenia múltiples usos per als pagesos. Aquestes carabasses (rodones) que tenen una extensió allargada se solen plantar a l'abril i es cullen a la tardor. L'Eugeni, el pare de l'Angelina, les plantava de dues maneres diferents. Una era al terra i aleshores aquella extensió allargada agafa una forma de lleugera corba. L'altra manera era plantant-la a la vora d'un arbre i fent que s'enlairés pel seu troc, llavors la

gravetat fa que aquella forma allargada creixi recte. Un cop s'han recollit cal deixar-les uns mesos que s'assequin en un lloc ventilat. Al final, al seu interior sols hi quedaran les llavors; quan movem la carabassa sentiren la seva fregadissa.

Les de mànec recte tenien una gran utilitat. Si les tallaves per l'extrem del mànec i per la meitat inferior de la carabassa, esdevenien embuts. Si sols les tallaves per un costat esdevenien un pot amb un llarg mànec que servia per agafar un determinat líquid. Per exemple, per omplir la màquina de sulfatar la vinya, per emplenar els carretells de vi... També les hem vist en algunes imatges antigues com a flotadors d'alguns banyistes.

A l'exposició universal d'Osaka (1970) hi havia una gran escultura de Joan Miró que era la reproducció d'una d'aquestes últimes carabasses de mànec. Recordo haver-la vist en el documental "Miró Osaka" (1970) de Català-Roca. També en moltes altres escultures de Miró.

L'Angelina explica que al Mas Miró hi havia una carabassa de mànec oberta per un costat on el seu germà Josep deixava les cartes que arribaven. Ara, ens ensenya una fotografia que té al seu mòbil. És una escultura de Miró on la part central és una carabassa de mànec i la part superior un tros d'una nina que ella tenia i un dels nets de Miró, tot jugant, l'havia trencat. Miró li va demanar si li donava. Anys després la va trobar en una escultura: "L'equilibrista" (1969)²¹.

Vull acabar amb una reflexió general sobre el Mas Miró. Per endavant, reconec que és una valoració subjectiva del qui ha conegut aquell mas, també fa anys i anys. No és la mirada d'un visitant ocasional, tant sigui expert, o no, en l'obra de Miró.

La primera vegada que hi vaig estar fou aquell 29 d'abril de 1979, el dia de l'homenatge popular de Mont-roig. Tinc una fotografia on estic amb Joan Miró i Josep Royo. Posteriorment, i resumida, hi vaig tornar el 2001 en el rodatge de "Mont-roig: tornaveu mironià". El març del 2007 quan em van entrevistar pel documental "La gran Amaltea"²². Abans i després, també algun cop quan, des de l'Ajuntament, se'm demanava que acompanyés algun visitant rellevant... I aquell dia inaudit i increïble, per a mi, de la inauguració, el 20 d'abril de 2018, quan, des de l'Ajuntament, se'm volia impedir que hi anés.

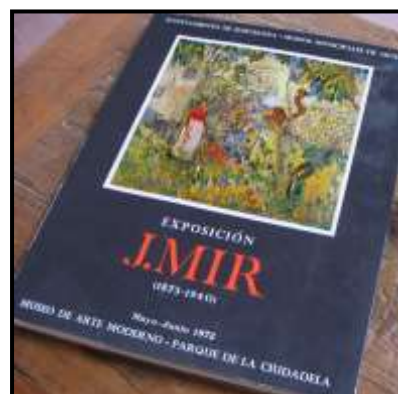
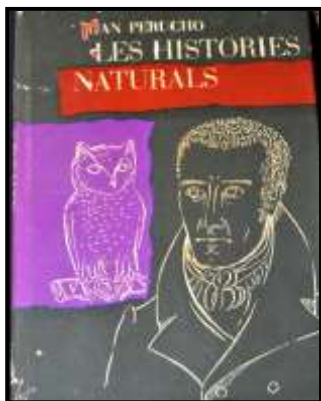
En una d'aquestes visites, el 2006, vaig tenir la sort de trobar un llibre de Joan Perucho. "Roses, diables i somriures" estava en un armari de l'habitació de la planta baixa a tocar del seu taller, en aquell edifici del costat del mas. El 2014 fou un exemplar de "Les històries naturals"; en aquest cas estava a l'armari encastat a la paret d'aquella habitació

²¹ "MIRÓ (Sculptures. Catalogue raisonné, 1928-1982)" d'Emili Fernández Miró i Pilar Ortega Chapel (Daniel Lelong – Successió Miró, 2006), n. 149.

²² "La gran Amaltea" de Toni Orensanz de la Xarxa de Televisions Locals dedicat a Joan Miró i Mont-roig.

del primer pis on hi ha el llit de Quintanes. Tenia la dedicatòria: “Per l’Univers poètic de Joan Miró, enyorant les terres de Pratsdip. Amb admiració”. La data és del 4 de juny de 1961. Deuria ser un dels primers viatges que feia Perucho al mas. Aquests llibres evidenciaven la forta relació que van tenir als anys seixanta. Cal esmentar que, sumant aquests dos indrets, no hi deuria haver, en aquesta època, més d’uns trenta llibres al Mas Miró. El gruix de la seva biblioteca devia estar a Palma de Mallorca.

També en aquell armari del taller, entre d’altres, hi havia el catàleg d’una exposició de Joaquim Mir a Barcelona (maig-juny de 1972). Joaquim Mir després d’estar ingressat a l’Institut Pere Mata de Reus per una lesió cerebral ocasionada per una caiguda, va viure, el 1906, una temporada a l’Aleixar (Baix Camp), a uns vint quilòmetres de Mont-roig. Possiblement Miró coneixia aquells paratges que pintava Mir; potser hi havia anat aprofitant algun dels molts viatges que des de Mont-roig anava a Cornudella (Priorat), al poble del seu pare i avis. Anava amb la “Rúbia” del taxista de Mont-roig, Francesc Solé Sedó, dit “Romàtic”²³.

Són molts records. En aquelles estades es podia “viure”, en aquell silenci, l’esperit que regnava en aquella casa xopa de vivències. El Mas Miró i el record de Joan Perucho em duu a un tema que li era molt grat: les “cases viscudes”. Ens parlava sovint del llibre “La casa de la vida” de Mario Praz. El que Perucho argumentava se’t feia present, ho visualitzaves, quan entraves a la seva casa d’Albinyana; també al pis del carrer de la República Argentina de Barcelona. La primera vegada que vàrem anar a Albinyana, amb el Juan Manuel García Ferrer, el company de tants llibres i documentals, feia temps que Perucho no hi havia estat, segurament des del passat estiu. La casa respirava vida. La munió de mobles, objectes, quadres... denotaven que algú els havia col·locat com a extensió de la seva personalitat, de les seves vivències.

Per altra banda, hi ha el que jo anomenaria “cases aparador”. Alguna vegada he anat a casa d’uns coneguts i, en sortir-ne, un té la sensació que era una casa per ensenyar. Tot relativament ben posat, amb un ordre massa estricte conseqüència d’alguns curiosos algoritmes mentals dels propietaris... però alguna cosa et neguitejava al marxar. Li mancava buf de vida.

²³ La “Rúbia” era un cotxe Graham Paige que el “Romàtic” havia comprat el 1953. Aquest nom el rebien tots els cotxes, independentment de la marca, de tipus familiar i que tenia, principalment, la part posterior de fusta; en aquella època de cotxes de color gris o negre, aquell “woodie” de tonalitat clara i suau era gairebé una excentricitat.

Ara, quan entres al Mas Miró tens la sensació que ho fas a un espai simplement i estrictament *musealitzat*. Quan ho feia en aquelles visites esmentades anteriorment, era una casa buida però traspuava que allà hi havia hagut una vida intensa. Tot estava tal com l'havia deixat Miró. Ara sembla un decorat, un espai reconstruït. No hi ha el caliu d'una "casa viscuda". No te ànima. No passa el mateix quan visites algunes altres cases d'artistes rellevants. N'he visitat moltes.

A l'actual Mas Miró l'han buidat de molts dels seus elements quotidians primigenis, com si molestessin per a una lectura "artística" d'aquell espai. Quan s'han conservat no deixen de ser uns objectes col·locats sense cap referència o interpretació. Com si el Mas Miró es volés distanciar del que era el "Centre Miró", un espai d'interpretació de l'obra de Miró en relació amb Mont-roig. Allò no era un centre artístic, a més, els quadres que hi havia eren (tan sols) reproduccions. No tenia "valor artístic", no hi havia aquell "valor de canvi" que genera l'obra artística ("no valia res econòmicament"), però en canvi tenia un rellevant "valor cultural". L'ART (en majúscules) versus l'antropologia i l'etnografia.

Tan sols uns detalls del Mas Miró.

Per què no s'ha penjat un "sol de palmes" al taller a la manera del que tenia Miró? Sí, seria una reproducció, però "reproduiria" un element vivencial important per a Miró.

Per què no s'ha plantat una atzavara en aquell gran test de pedra de l'entrada del mas, quan Miró volia que sempre n'hi hagués una?

Per què falten moltes d'aquelles carabasses de mànec que hi havia al mas i que servien d'inspiració a algunes de les seves escultures?

Per què...? Podria descriure d'altres elements ...

Un altre aspecte, és que dubto que el visitant s'endugui del Mas Miró la vivència (intensa) i el coneixement de la profunda relació de seixanta-cinc anys de Joan Miró amb Mont-roig que tenia la persona que havia gaudit del "Centre Miró". En aquells catorze anys varen tenir la plasmació de la importància del nostre relat museístic en moltes expressions escrites en el llibre que hi havia a la sortida. El visitant arribava a dir: no coneixia Miró (o no m'agradava prou), ara conec el personatge i l'empremta de Mont-roig en la seva obra. Fins i tot, un personatge important del món cultural (no cal esmentar-lo, però si cal ho faré), a l'acabar la visita es va apropar a la persona de la recepció per preguntar quina persona o empresa havia definit el "relat mironià" que s'hi exposava; li van dir que era l'obra conjunta dels membres de la junta. Posteriorment, aquesta opinió me la va repetir una vegada que vam coincidir.

Un cop també va visitar el "Centre Miró" el rellevant músic riudomenc i universal Joan Guinjoan. Amb el Juan Manuel García Ferrer, anys enrere, li havíem dedicat, també, un llibre i un documental²⁴. Guinjoan sempre parlava del "duende" que cal que hi hagi rere una obra cultural. Al sortir, va comentar que el "Centre Miró" en tenia.

---

²⁴ "Col·legi / Associació d'Enginyers Industrials" (1997).

M'agradaria que el Mas Miró anés més enllà d'un conjunt de parets i mobles. Joan Miró (i Mont-roig) s'ho mereixen.

Addenda 1

A l'agost de 2022, en aquesta visita, encara no hi cap dels meus dos llibres²⁵, a la botiga del Mas Miró. Potser quan algú decideixi posar-los ja estaran exhaurits.

Per què en un espai dedicat a Miró i Mont-roig mai hi han estat els únics llibres dedicats a aquesta relació?

Per què no s'ha projectat mai l'únic documental²⁶ on Miró parla de Mont-roig i sí, en canvi, s'ha pogut veure a les Fundacions de Barcelona i Mallorca, a més de diverses vegades a TV3?

Són un munt de preguntes, ara i abans. "Això, amic meu, tan sols ho sap el vent, escolta la resposta dins del vent" (Bob Dylan).

Addenda 2

Aquest any 2022 s'ha celebrat els cent anys del quadre "La Masia". S'han fet, entre d'altres, un conjunt de conferències sobre Miró i Mont-roig. Curiosament, pràcticament ningú dels experts que ha vingut ha publicat cap llibre sobre aquesta primordial relació. Segurament, per a alguns d'aquests experts, deuria ser la primera vegada que trepitjaven aquesta terra. No m'han convidat a fer cap dissertació. M'ha arribat que continuo vetat. Per què?

Els desconexors de la realitat sociocultural-política de Mont-roig es deuen preguntar d'on ve aquesta rancúnia; no sols envers la meva persona sinó per a totes aquelles que van treballar per l'èxit del "Centre Miró". Alguns pensaven (desitjaven) que el "Centre

²⁵ "Joan Miró i Mont-roig: pal de ballarí (1911-1929)" (Arola Editors, 2012) i "Joan Miró i Mont-roig: el xiscle de l'oreneta (1930-1983)" (Arola Editors, 2018)

²⁶ "D'un roig encès: Miró i Mont-roig" (1979).

Miró” s’acabaria tancant per la manca de visitants. Com que no fou així, l’animositat va anar en augment.

Cal remarcar que el municipi de Mont-roig consta de dos nuclis de població, a més d’una munió d’urbanitzacions. El poble està a cinc quilòmetres a l’interior i, a la platja, hi ha el nucli de Miami (curiós nom). En els darrers anys la població del segon nucli ha superat la del poble. L’alcalde és de Miami.

Per un costat, l’alcalde actual va perdre les eleccions el 2011 (probablement), per l’intent de tancar el “Centre Miró”. Quan va tornar a l’alcaldia, el 2015, quatre anys després, va acabar tancant-lo. Era el 2018.

Per altra banda, és una opinió meva (però compartida per d’altres), que des de fa anys hi ha l’intent de disminuir la presència del poble i potenciar la visibilitat de Miami. El municipi oficialment és “Mont-roig del Camp”. La regidoria de Turisme de l’Ajuntament fa difusió de “Mont-roig-Miami-Turisme”.

Tancant el “Centre Miró” (ara gairebé no hi ha visitants que recorrin el poble), es fan pocs o escassos actes culturals de rellevància... poc a poc, el nucli del poble es va convertint en un desert cultural. No és una terra erma, és que hi ha desig de no conrear-hi res.